

Srbija gotovo da uopšte ne prečišćava otpadne vode, zbog čega će na teritoriji republike uskoro biti potrebno između 250 i 300 novih postrojenja za njihovu preradu (PPOV). Beograd je jedina prestonica u Evropi koja komunalne otpadne vode bez prečišćavanja odlaže u neposrednu okolinu. One se uglavnom izlivaju u Dunav i Savu, izazivajući niz problema, uključujući zagađenje i taloženje mulja u rečnim koritima i rukavcima. Stručnjaci tvrde da će se za prečišćavanje otpadne vode u Beogradu i širom Srbije koristiti zastarela tehnologija, a da se planiranje i ugovaranje postrojenja radi iza leđa javnosti. Kako objašnjavaju stručnjaci, planovi za izgradnju postrojenja za prečišćavanje postoje već duže, a dinamiku planiranja i izgradnje pospešio je deo pregovora za pridruživanje Evropskoj uniji koji se tiče Poglavlja 27 (posvećenom životnoj sredini i klimatskim promenama), te povezane najave pooštavanja zakonskog okvira koji reguliše oblast tretmana otpadnih voda. U pitanju je prilika da se napravi nešto najsavremenije, najjeftinije, najbolje za naredne generacije, smatraju hidrogeolozi i inženjeri hidrotehnike. Umesto toga se, kako kažu, priprema scenario da se u svim opštinama u Srbiji isprojektuje i ugradi zastarela tehnologija koja ne može da se proda u razvijenijim zemljama - ali može kod nas. O ovoj problematici početkom nedelje su razgovarali Branislav Božović, bivši sekretar za zaštitu životne sredine grada Beograda, Čedo Maksimović, profesor emeritus na Imperijal koledžu u Londonu i Ksenija Radovanović, arhitektica, urbanistkinja i glavna istraživačica nedavno objavljene Studije o (ne)prečišćavanju otpadnih voda najnaseljenijeg mesta u Srbiji „Bistra slika voda Beograda”. Razgovor je upriličila Organizacija za političku ekologiju Polekol, pod čijim okriljem je istraživanje rađeno i objavljeno.

Javnost i struka isključeni iz planiranja

Predstavljeno istraživanje fokusira se na planove za izgradnju postrojenja za preradu otpadnih voda u Velikom selu. PPOV „Veliko selo” je najveće od planiranih 11 postrojenja ka čijoj realizaciji su tokom prošle godine vršeni odlučniji koraci. Gradonačelnik Beograda Zoran Radojičić je izjavio da će ova fabrika biti glavni deo sistema koji će rešiti pitanje kanalizacije Novog Beograda i Zemuna, te u koji bi moglo da bude usmereno 80% svih otpadnih voda prestonice, preneo je početkom godine Studio B.

Kako se navodi u publikaciji „Bistra slika voda Beograda”, pregovori sa kineskom kompanijom „China Machinery Engineering Corporation” (CMEC), intenzivno vođeni 2016. godine, krunisani su u januaru 2020. Sporazumom o saradnji u vezi sa finansiranjem istražnih i projektantskih radova za sakupljanje i prečišćavanje otpadnih voda centralnog kanalizacionog sistema Beograda i Ugovornim sporazumom za projekat sakupljanja i prečišćavanja otpadnih voda centralnog kanalizacionog sistema grada Beograda. Ovi

sporazumi pokrivaju prvu fazu izgradnje PPOV i vrede oko 270 miliona evra. Radovanović je navela da je budžet prestonice za 2020. godinu u ove svrhe predviđao oko 230 miliona evra, kao i da je planirano da projekat bude finansiran iz kredita. Goran Vesić je u julu prošle godine, međutim, izjavio da je novac za prvu fazu radova na postrojenju obezbedila Vlada Srbije i da oni vrede 285 miliona evra.

O detaljima projekta je teško govoriti jer je, kako kaže, javnost o njemu obaveštavana isključivo putem medija. Radovanović je zato ocenila da su šira javnost i komercijalni akteri bili isključeni iz dijaloga o definisanju opšteg koncepta i tehnologije. Istraživačica je kritikovala to što je do potpisivanja pomenutih sporazuma i usvajanja plana detaljne regulacije lokacije na kojoj će se postrojenje graditi došlo bez konsultacije sa građanima i predmetnim strukama. Ona je skrenula pažnju na to da su u planiranju korišćeni stari koncepti i da bi akademska i stručna javnost mogla da da odgovore na mnoge nejasnoće, da je bila adekvatno uključena.

Umesto toga je, navodi, među mnogim otvorenim pitanjima ostalo nejasno i zašto se prečišćena otpadne vode iz budućeg postrojenja neće koristiti u industrijske ili poljoprivredne svrhe, već ispuštati u dunavski rukavac; šta će se dešavati sa muljem koji nastaje kao nusprodukt procesa, i slično.

Takva pitanja bi trebalo da budu definisana kroz do sada usvojenu plansku dokumentaciju, objašnjava istraživačica, dodajući i da veliku nepoznanicu predstavlja i plan dinamike izgradnje PPOV. Problem je u tome što se odgovori na sva ova pitanja ne nalaze u javno dostupnim dokumentima, već su preseljeni u fazu izrade tehničke dokumentacije koja nije otvorena za javnost. Kako upozorava Radovanović:

„Imamo potpisane sporazume koji samo što nisu počeli da važe i izrađenu plansku dokumentaciju, što znači da u skorijoj budućnosti može da se krene u realizaciju ovog postrojenja, a da mi nemamo odgovore na ključna pitanja o njemu. Sve pojedinosti su obrisane iz planova, tako da građani u jedinom momentu kad su mogli da debatuju o ovome nisu imali na osnovu čega da razgovaraju.”

Radovanović je objasnila i da studija o proceni uticaja na životnu sredinu nije dovoljan garant da će sve biti u redu jer odgovarajući zakon omogućava da investitor u sličnim slučajevima studiju uradi nakon dobijanja građevinske dozvole.

„To građane, kao i institucije stavlja pred svršen čin jer je u krajnjoj liniji veoma skupo nekome reći da treba sve da menja nakon što je izradio svu dokumentaciju”.

Kako navodi istraživačica, u ugovaranju projekta nisu bili uključeni drugi potencijalni komercijalni partneri. To je sa jedne strane omogućeno potpisivanjem međudržavnog ugovora između Srbije i Kine. Pored toga, novousvojeni zakon o linijskim i infrastrukturnim

objektima od posebnog značaja za Republiku Srbiju takođe omogućava da za određene vrste objekata, u koje spada i ovaj, ne raspisuje javni konkurs.

Izvor: masina.rs